

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: AELSAM
Sagsbeh.: DEPJB
Koordineret med: UVM
Sagsnr.: 1609479
Dok. nr.: 280636
Dato: 18. januar 2017

TALEPAPIR

Det talte ord gælder

Samråd i Sundheds- og Ældreudvalget tirsdag den 31. januar 2017, kl. 16.30-18.00 i

Folketinget, lokale 1-133

Samrådstale - misbrug af lattergas blandt unge

Samrådsspørgsmål AW:

Ministeren bedes redegøre for de sundhedsfaglige konsekvenser forbundet med brug af lattergas som rusmiddel.

Samrådsspørgsmål AX:

Ministrene bedes redegøre for udbredelsen af brugen af lattergas som rusmiddel blandt unge og for, hvilket arbejde der sker på skoler og uddannelsesinstitutioner for at forebygge brugen?

Samrådsspørgsmål AY:

Ministrene bedes redegøre for regeringens indsats imod udbredelsen af lattergas som rusmiddel blandt unge – herunder om regeringen agter at igangsætte yderligere tiltag i forbindelse med forebyggelse og besværliggørelse af adgang til lattergas, og om regeringen agter at styrke oplysning om og fokus på konsekvenserne ved brug af lattergas via skoler og uddannelsesinstitutioner?

[Indledning]

Tak for spørgsmålet om unges misbrug af det, der populært kendes som lattergas.

På trods af det ellers tilsyneladende uskyldige navn er denne gas fra gaspatroner dog bestemt ikke noget, man som hverken ung eller ældre bør eksperimentere med.

Jeg vil starte med at besvare de tre samrådsspørgsmål for så vidt angår den sundhedsmæssige del, hvorefter undervisningsministeren får ordet i forhold til den del, der omhandler skoler og uddannelsesinstitutioner.

[Sundhedsmæssige konsekvenser forbundet med misbrug af lattergas]

Det er jo sådan, at der er en række produkter tiltænkt hverdagsformål, der potentielt kan være farlige, hvis de misbruges.

- Det gælder eksempelvis lim og lighter gas, ligesom det også gælder den såkaldte lattergas, der findes i gaspatroner til brug i flødeskumssifoner eller lignende.

Hvad angår de sundhedsmæssige konsekvenser af at misbruge gas fra gaspatroner, har jeg indhentet en vurdering heraf fra Sundhedsstyrelsen.

For det er jo egentligt et spørgsmål, som måske er mere fagligt end et politisk samrådsspørgsmål.

Sundhedsstyrelsen har oplyst, at indtagelse af gas fra gaspatroner – produceret og tiltænkt industrielle formål – kan have alvorlige sundhedsmæssige konsekvenser.

- Da patronerne indeholder ren gas, der ikke er opblandet med ilt, kan der ved vedvarende inhalation af gassen opstå iltmangel, fordi gassen fortrænger ilten i indåndingsluften.
- Hvis man indtager gassen sammen alkohol eller andre sløvende rusmidler, resulterer det i en øget risiko for iltmangel, fordi rusmidlerne påvirker hjernens evne til at reagere på iltmangel.

- I yderste konsekvens, ved vedvarende inhalation og især ved blandingsbrug med andre rusmidler, kan ren lattergas derfor være livsfarlig, idet man kan blive kvalt af den.
- Nedsat iltindhold i blodet og egentlig iltmangel, som kan opstå ved inhalation af lattergas, kan desuden medføre risiko for fosterskader hos gravide.

Herudover påvirker gassen balancen, hvilket giver risiko for svimmelhed og fald.

Brug af lattergas har ligeledes indvirkning på vitamin B12-omsætningen. B12 er nødvendigt for at danne røde blodlegemer og for nervesystemet, og et stort eller kontinuerligt brug af ren lattergas kan forårsage neurologiske skader som følge af B12-mangel.

- Personer, som er fejlernærede, vil være mere udsatte for neurologiske skader på grund af vitamin B12-mangel.

Det kan derfor være forbundet med fare at indtage gas fra gaspatroner. Giftlinjen har siden 2008 modtaget omkring 10 henvendelser fra privatpersoner vedrørende forgiftninger som følge af misbrug af gas fra gaspatroner.

- Det endelige udfald på disse sager kendes ikke, men flere af patienterne var svært forgiftede, fx bevidstløse, havde kramper eller lignende.

I international litteratur er der rapporteret om dødsfald forårsaget af lattergas fra gaspatroner.

I Danmark rapporteres der fra Retskemisk Institut i København, at der i 2007 har været ét dødsfald, hvor dødsfaldet blev tilskrevet iltmangel i forbindelse med inhalation af lattergas.

- Det skal dog bemærkes, at gassen i dette tilfælde ikke stammede fra gaspatroner.

Da lattergas er et lavmolekylært og flygtigt stof, kan det visse tilfælde dog være vanskeligt at påvise i mennesker.

- Det kan derfor heller ikke med sikkerhed udelukkes, at der kan være sket dødsfald på grund af misbrug af lattergas, hvor det imidlertid ikke har været muligt at fastslå dødsårsagen.

[Misbrug af lattergas blandt børn og unge]

Og hvis vi skal gå videre til den del, der så handler om misbrug af lattergas blandt børn og unge i forhold til, hvor udbredt misbrug af gas fra gaspatroner er, forelægger der ikke på nuværende tidspunkt undersøgelser, der specifikt belyser dette.

Fra de europæiske ESPAD-undersøgelser, der hvert fjerde år kortlægger rusmiddelvanerne blandt de 15-16-årige, ved vi, at færre danske unge i dag har prøvet snifning generelt end tidligere.

- I den seneste undersøgelse fra 2015 angav 3,6 % af de danske unge at have prøvet at sniffe, hvilket er den laveste andel siden undersøgelserne begyndte i 1995.

- Jeg skal dog pointere, at dette tal altså gælder for snifning generelt set, da der ikke specifikt er spurgt til lattergas i undersøgelsen, men er en samlebetegnelse for bl.a. også lim og lighter gas, som jeg nævnte tidligere.

I den seneste af de såkaldte "Ungeprofilundersøgelser" blandt elever i udskolingen og ungdomsuddannelser, som er gennemført i 2016, er der blevet spurgt specifikt til brugen af lattergas.

- Undersøgelsens resultater forventes offentliggjort i løbet af foråret 2017.
- Det forventes derfor også, at man vil få en bedre indikation af udbredelsen af brugen af gaspatroner blandt unge igennem de resultater, vi får.

Sundhedsstyrelsen har også adspurgt SSP-Samrådet, der er en sammenslutning af aktører på SSP-området, om deres vurdering af udbredelsen blandt de unge.

- SSP-Samrådet har i den forbindelse oplyst, at de vurderer, at den store mediebevågenhed om gassen i foråret 2016 har været med til at øge både kendskabet til men faktisk – desværre - også forbruget af gaspatroner blandt unge.

Sundhedsstyrelsen samarbejder desuden med en række musikfestivaller om misbrugsforebyggelse, og meldingen herfra har været, at de generelt har set en stigning i brugen af gaspatroner blandt publikum i de senere år.

[Besværliggørelse af adgangen til at købe lattergaspatroner]

Reglerne vedrørende køb og salg af de pågældende gaspatroner er fastsat i produktsikkerhedsloven, som ikke hører under Sundhedsministeriet, men under Erhvervsministeriets ressort.

Erhvervsministeren har i den forbindelse oplyst følgende:

"Sikkerhedsstyrelsen, som hører under Erhvervsministeriet, er kontrolmyndighed for produktsikkerhedsområdet. Det betyder, at Sikkerhedsstyrelsen fører kontrol med, at det alene er sikre produkter, der sælges i Danmark. Sikkerhedsstyrelsen fører således kontrol med, at lattergaspatroner, der er produceret og tiltænkt industrielle formål, herunder til forarbejdning af fødevarer, fx flødeskum i flødeskumssifoner, ikke sælges til beruselsesformål.

Sikkerhedsstyrelsen fører risikobaseret kontrol. Det vil sige, at Sikkerhedsstyrelsen udvælger produkter, som vurderes at udgøre en risiko. Sikkerhedsstyrelsen kontrollerer således salget af lattergaspatroner, når styrelsen får anmeldelser fra borgere og erhvervsdrivende om erhvervsmæssigt salg af lattergas til beruselsesformål. Sikkerhedsstyrelsen kontrollerer også med jævne mellemrum salg af lattergaspatroner til beruselsesformål ved at foretage en søgning af relevante søgeord på internettet.

Såfremt Sikkerhedsstyrelsen - i forbindelse med en kontrol – finder, at en forhandler annoncerer med salg af lattergaspatroner til beruselsesformål, stiller Sikkerhedsstyrelsen krav om, at forhandleren skal sandsynliggøre, at salget af lattergaspatroner er til lovligt brug og ikke til beruselsesformål.

Forud for en kontrolindsats informerer Sikkerhedsstyrelsen normalt forhandlere og distributører herom. Formålet med en forudgående informering er, at det skal have en forebyggende effekt og få forhandlere til at stoppe med salg af lattergaspatroner til beruselsesformål.

Sikkerhedsstyrelsen har på grundlag af kontrolindsatsen i 2016 udstedt 9 salgsforbud. Hvis forbuddet ikke overholdes, anmelder styrelsen sagen til politiet. Der er på nuværende tidspunkt anmeldt to sager om manglende overholdelse af et forbud udstedt af Sikkerhedsstyrelsen.

Sikkerhedsstyrelsen vil i 2017 fortsat gennemføre markedsovervågning på området.”

Det er klart, at hvis man har yderligere spørgsmål til den del, vil jeg tillade mig at henvise til erhvervsministeren, som Sikkerhedsstyrelsen hører under.

[Forebyggelse af misbrug af lattergas blandt unge]

I forhold til forebyggelsen af misbrug af lattergas, anbefaler Sundhedsstyrelsen ikke, at der lokalt eller centralt gennemføres en større medie- eller informationsindsats særskilt i forhold til brug af gassen.

- Det gør de ikke, fordi dette risikerer til at virke modsat sit formål ved at skabe øget nysgerrighed for brugen af lattergas eller bidrage til en opfattelse af, at det er mere "normalt" at bruge lattergassen, end tilfældet reelt er - de her "flertalsmisforståelser", som jeg ved, den tidligere sundhedsminister Nick Hækkerup også har refereret til i et svar til Folketinget.
- Sundhedsstyrelsen vurderer i stedet, at indsatsen om forebyggelse af misbrug af gaspatronerne fortsat skal være en integreret del af den samlede rusmiddelforebyggende indsats.

I forhold til den forebyggende indsats på skoler og uddannelsessteder har Sundhedsstyrelsen udarbejdet oplysningsmateriale om snifning til brug for skoler, klubber og ungemedarbejdere i kommunerne.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at indsatserne mod misbrug af kemikalier og gasser målrettes det konkrete miljø, hvor indtaget foregår. Forældre, berørte unge og lokalområdets institutioner bør inddrages i en dialog i forbindelse hermed.

Som en del af sin informationsindsats opdaterer Sundhedsstyrelsen desuden løbende sin pjece ”Stoffer – hvordan virker de, hvordan ser de ud”, der er målrettet unge.

- Herunder blev pjecen i november 2016 opdateret med et afsnit om skadevirkningerne forbundet med misbrug af lattergas som rusmiddel.
- Pjecen bruges bl.a. af SSP-konsulenter som led i den lokale, forebyggende indsats på skoler og uddannelsessteder.

- Herudover har SSP-Samrådet med baggrund i oplysninger fra Sundhedsstyrelsen om skadevirkningerne ved misbrug af lattergas udarbejdet informationsmateriale til SSP-konsulenter i grundskolen og på ungdomsuddannelser.

Endelig vil jeg også nævne, at Sundhedsstyrelsen i samarbejde med en lang række musikfestivaller og spillesteder gennemfører kampagnen ”Music Against Drugs”, der har til formål at forebygge misbrug blandt koncert- og festivalgæster.

- Festivalerne har de senere år oplevet en stigning i brugen af gaspatroner blandt publikum, og de er generelt meget opmærksomme på problematikken, herunder hvordan de sammen med politiet kan forhindre salg af gaspatroner på festivalens campingområder.

[Samarbejde mellem myndigheder]

Herudover foregår der et løbende samarbejde mellem relevante myndigheder på området.

Sundhedsstyrelsen har sammen med Rigspolitiet og Sikkerhedsstyrelsen gennem en længere periode haft fokus på misbrug af gas fra gaspatronerne.

Sundhedsstyrelsen og Sikkerhedsstyrelsen udsendte i juni 2016 et fælles brev til isenkræmmerkæder i Danmark med opfordring til videredistribution til lokale medlemmer.

- I brevet gjorde styrelserne butikkerne opmærksomme på produktsikkerhedslovens bestemmelser, og opfordrede dem til at forhindre salg af gaspatronerne til unge, der påtænker at misbruge patronerne.
- Brevet indeholdt bl.a. en opfordring til butikkerne om ikke have patronerne stående frit fremme, men i stedet opbevare dem i et baglokale.
- Sundhedsstyrelsen fik positive tilbagemeldinger fra kæderne om, at de er meget opmærksomme på problemet, og at de har taget opfordringerne til efterretning.

- Sikkerhedsstyrelsen sendte efterfølgende samme brev til HORESTA, Danmarks Restauranter og Cafeer, Foreningen for Dansk Internethandel samt til 3F, som organiserer tjenere og en lang række andre medarbejdere på området.

Dermed vil jeg lade ordet gå videre i forhold til uddannelsesdelen.